

■ "Dijalozi s baštinom" u Europskoj godini kulturne baštine održani su u Rijeci 19. i 20. travnja 2018. s glavnom temom: "Iskustva u zaštiti redovničke kulturne baštine". Osmi takav znanstveno-stručni skup posvećen je istraživanju, zaštiti, prezentaciji i valorizaciji kulturne baštine redovničkih zajednica.

Organizatori su bili Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci, Katedra za istraživanje i zaštitu kulturne baštine u suradnji s ICOMOS Hrvatska i Hrvatskim restauratorskim zavodom. Organizaciju skupa financijski su

Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Slavonskom Brodu

NOVI PRILOZI POZNAVANJU POVIJESNOG NASLJEĐA I KULTURNIH DOBARA BRODSKOG POSAVLJA

Baština - info

INFORMATIVNO-EDUKATIVNI IZBOR IZ STRUČNIH MATERIJALA ARHIVA MINISTARSTVA KULTURE (321)

Dijalozi s baštinom 2018. godine (I. dio)

Piše: Željka Perković,
 diplomirani inženjer
 arhitekture,
 pročelnica

Franjevački samostan i crkva svete Katarine u Krapini nekada i danas, dijelom obnovljeni

U samostanu je bogata knjižnica, a dio je preuređen za potrebe zavičajne zbirke i sakralnog muzeja

iskusovci, pavlini i druge povijesne redovničke zajednice koje su egzistirale određeno vrijeme ili s prekidom, a neke u stoljetnom kontinuitetu kao franjevci i dominikanci, ostavile su duboki trag u kulturi hrvatskog naroda. Najspecifičniji su u ovom pogledu svakako franjevci koji neprekinuto osam stoljeća egzistiraju na hrvatskim prostorima. Kontinentalna Hrvatska, Dalmacija i Istra, Bosna i Hercegovina te Vojvodina premežene su franjevačkim samostanima. Franje-

Zidni oslik - rad Ivana Krstitelja Rangera, baroknog fresko slikara

pomogli grad Rijeka, Ministarstvo kulture, Općina Malinska-Dubašnica i Općina Punat. Skup potiče razmjenu iskustava o konzervatorskim istraživačkim i prezentacijskim zahvatima, arhitektonskim adaptacijama, s njima povezanim teškoćama održavanja povijesnih zdanja projektiranih i izgrađenih za nekad daleko brojnije redovničke zajednice i prilagodbi tradicionalnih funkcija samostanskih cjelina. Na području pokretne kulturne baštine govorilo se o konzervatorskoj inventarizaciji samostanske baštine, redovničkoj tradiciji sabiranja i suvremenim muzealizacijskim procesima primi-

jenjenim na samostanske zbirke.

Povijesnu pozadinu i izazove sutrašnjice prezentirao je **Daniel Patafta** sa Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, jer od svog postanka na hrvatskim prostorima organiziraju se monaške i redovničke zajednice kao poseban oblik posvećenog života u Crkvi. Prve takve zajednice organiziraju još u vrijeme kasne antike, a s dolaskom benediktinaca u 9. stoljeću započinje neprekinuti niz opstojanja redovništva na hrvatskim prostorima. Benediktinci, cisterci, viteški redovi, prosjački redovi,

vački samostani Istre, obalne Dalmacije i otoka te dubrovačkog primorja nastaju najvećim dijelom u razdoblju od 13. do 15. stoljeća, a malobrojniji samostani dalmatinskog zaleđa uglavnom su iz 18. stoljeća. Bosanskohercegovački samostani osnivani tijekom srednjega vijeka obnavljani su uglavnom u 19. i početkom 20. stoljeća.

Samostani kontinentalne Hrvatske najvećim su dijelom izgrađeni u baroknom slogu, s dosta elemenata gotike iz ranijih razdoblja, tijekom kasnog 16., 17. i 18. stoljeća. Barokno razdoblje bilo

je vrijeme procvata franjevaštva na hrvatskim prostorima, stoga su i samostani građeni kao velika kompleksna zdanja za veći broj redovnika. Osim toga, u samostanima su se formirale knjižnice i arhivi, jer su u njima djelovala i učilišta, a umjetnička djela su ukrašavala zajedničke prostorije i bogoslužne prostore. Naposljetku tu je i veliki broj različitih predmeta za liturgijsku uporabu, od tkanina do metala.

Kriza redovništva na zapadu Europe odražava se i na našim prostorima. Veliki samostani, predviđeni za veći broj redovnika, uglavnom sada broje tri do četiri. Mnogi prostori su prenamijenjeni za pastoralne ili kulturne sadržaje (uglavnom muzeji i galerije s izložbenim samostanskim inventarom). S druge strane samostani priobalne Hrvatske se ispražnjavaju i napuštaju. Neke su preuzeli franjevci drugih hrvatskih provincija, neki su napušteni i predani biskupijama, a u drugima, uglavnom gradskim, boravi manji broj redovnika visoke životne dobi. Brojčano stanje se razlikuje od provincije do provincije, ali uređenje, rekonstrukcijski i konzervatorski zahvati, kao i prenamjena nekih samostana već su otvoreno pitanje s kojim će se morati suočiti franjevci svih hrvatskih provincija. Brojni pomaci napravljeni su u zadnja dva desetljeća i mnogi od samostana zajedno s vrijednim inventarom su, u suradnji s konzervatorima i restauratorima, vrlo uspješno obnovljeni. Ostaje otvoreno pitanje prenamjene onih samostana gdje pastoralna djelatnost zamire. (nastavlja se)